

**Euroopa Liidu
Nõukogu**

**Brüssel, 11. juuni 2025
(OR. en)**

9236/25

**Institutsioonidevaheline
dokument:
2025/0034(NLE)**

**RECH 236
COMPET 402**

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: Nõukogu soovitus Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise
tegevuskava kohta

**NÕUKOGU SOOVITUS EUROOPA TEADUSRUUMI 2025.–2027. AASTA POLIITILISE
TEGEVUSKAVA KOHTA**

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292 koostoimes artikli 182 lõikega 5,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Praegu seisab EL silmitsi mitmete enneolematute probleemidega. Maailmakord on muutumas ning meie ühiskondliku heaolu ja julgeoleku aluseid raputavad rahutu geopoliitiline taust, kasvav majanduslik konkurents, enneolematult kiire ja ümberkujundav tehnoloogiline areng ning kliimamuutused ja nende tagajärjed. Teadusuuringud ja innovatsioon on eriti olulised Euroopa haavatavuse vähendamiseks ja Euroopa täieliku potentsiaali vallandamiseks kogu Euroopa teadusruumis, mängides samuti ülitähtsat rolli Euroopa Liidu kestliku konkurentsivõime ning ühiskonna vastupanuvõime, jõukuse ja julgeoleku suurendamisel. Vajadus tugevdada peamistes tehnoloogiavaldkondades Euroopa juhtpositsiooni ja strateegilist autonoomiat, säilitades samal ajal avatud majanduse, on muutunud pakiliseks.

- (2) Nende probleemide lahendamiseks tehtavate jõupingutuste keskmeks on Euroopa teadusruumi arendamine. Eesmärk luua Euroopa teadusruum teadusuuringute, tehnoloogia ja innovatsiooni ühtse turuna püstitati 2000. aastal ja sätestati Lissaboni lepingu artiklis 179 ühe ELi erieesmärgina. Alates 2022. aastast on Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava raames tehtud märkimisväärsed edusamme, kuid vaja on teha veelgi rohkem, et arendada edasi sellist täielikult toimivat Euroopa teadusruumi, kus riigid tulevad kokku, et koordineerida ja parandada oma riigi teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna poliitikat ja ökosüsteeme, ning kus teadmised, teadlased, novaatorid ja tehnoloogia saavad vabalt liikuda. Suurem kogu ELi hõlmav koordineerimine Euroopa teadusruumi kaudu võib aidata stimuleerida investeeringuid ja reforme, aidata kaotada innovatsioonilõhet ELi ja tema ülemaailmsete konkurentide vahel ja ELi sees ning mängida kesket rolli kestliku konkurentsivõime edendamisel.
- (3) Euroopa teadusruumi poliitiline tegevuskava on keskse tähtsusega Euroopa teadusruumi prioriteetide rakendamisel, nagu on sätestatud Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni paktis. See toetab Euroopa Komisjoni, liikmesriikide ning, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide ja sidusrühmade ühiseid jõupingutusi teadus- ja innovatsioonipoliitika paremaks koordineerimiseks kõigil tasanditel. Tegevuskava soodustab nende isevastutust ja suurendab pühendumust ning aitab kaasa nn viienda vabaduse, s.t teadusuuringute ja innovatsiooni ühtse turu kontseptsiooni osas tehtavale tööle. Järgmist kolmeaastast tsüklit (2025–2027) hõlmava Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava eesmärk on:
- aidata suurendada ELi konkurentsivõimet ja tagada ELi strateegiline autonoomia, säilitades samal ajal avatud majanduse, koordineerides sihtotstarbelisi investeeringuid ja reforme teadusuuringutesse ja innovatsiooni ning, kui see on asjakohane, siis koondades riiklikul tasandil, asjakohasel juhul piirkondlikul tasandil ja ELi tasandil praeguse mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 alusel kasutada olevaid vahendeid;
 - tugevdada ELi teadusuuringute ja innovatsiooni tipptaset ja mõju, ülemaailmset teadusalast juhtpositsiooni ja atraktiivsust maailma talentide jaoks, ühtlustades teadlaskarjääre, hõlbustades teadlaste liikuvust ja teadmiste jagamist kogu Euroopas ning edendades juurdepääsu tipptasemel taristutele, ning

- suurendada ELi kestlikku arengut ja ühiskondlikku mõju, koordineerides teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud jõupingutusi tööstuse ümberkujundamisel, arendades koostoimeid teiste poliitikavaldkondadega ning edendades ringluspõhisemat ja vastupidavat majandust.
- (4) Viimase 25 aasta jooksul on Euroopa teadusruum aidanud saavutada olulisi tulemusi sellistes peamistes poliitikavaldkondades nagu teadustaristud, avatud teadus, rahvusvaheline koostöö, sooline võrdõiguslikkus ja kaasatus teadusuuringutes ja innovatsioonitegevuses, ühine kavandamine, teadlaskarjäär ja teadlaste liikuvus. Nende tulemuste saavutamisele on muu hulgas kaasa aidanud Marie Skłodowska-Curie meede, mille raames on rahastatud rohkem kui 150 000 tipptasemel teadlast (eelkõige tipptasemel doktoriõppeprogrammide, doktoriõppejärgsete stipendiumide ning teadus- ja innovatsioonitöötajate vahetuste kaudu), EURAXESS, mis on toetanud rohkem kui kahe miljoni teadlase karjääri arendamist ja liikuvust kogu Euroopas, ning avatud teaduse pilv, mis pakub sujuvat juurdepääsu kvaliteetsetele andmetele ja digiteenustele, toetades samal ajal piiri- ja erialaülest koostööd.
- (5) 2021. aastal leppisid liikmesriigid ja komisjon kokku Euroopa teadusruumi uues visioonis ja poliitikaraamistikus, mis on esitatud teadusuuringute ja innovatsiooni paktis¹ ning nõukogu järeldustes Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta². Nimetatud pikaajalises visioonis esitatakse ühised väärtused ja põhimõtted, millest teadusuuringutes ja innovatsioonitegevuses juhinduda, ning määratakse kindlaks ühismeetme prioriteedid. Paktis kordasid liikmesriigid oma kindlat soovi töötada ühiselt Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamise nimel, et edendada koostööd ning oma teadus- ja innovatsioonipoliitikate koordineerimist, ning vähendada kogu Euroopas teadusuuringute, tehnoloogia ja innovatsiooni killustatust. Nõukogu 2024. aasta järeldustes ELi konkurentsivõime tugevdamise, Euroopa teadusruumi tõhustamise ja selle killustatuse vähendamise kohta³ rõhutasid liikmesriigid ühtlasi seda, et esmatähtis on jätkata teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemide ülesehitamist ja tugevdamist, ning kordasid vajadust ELi ja liikmesriikide poliitika kavandamise ja rakendamise parema koordineerimise ja kooskõlastamise järele.

¹ Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti (ELT L 431, 2.12.2021, lk 1–9).

² 14308/21.

³ 16179/24.

- (6) Euroopa teadusruumi esimene, 2022.–2024. aasta poliitiline tegevuskava andis tugeva aluse Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamiseks. Selles esitati teadusuuringute ja innovatsiooni pakti prioriteetsete valdkondade alusel konkreetsed meetmed. Komisjon, liikmesriigid, programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riigid ja ELi tasandi sidusrühmad rakendasid ühiselt 17 meetet. Uue juhtimisstruktuuri osana mängivad Euroopa teadusruumi foorum ja selle allrühmad tähtsat rolli Euroopa teadusruumi ja selle meetmete rakendamisel. Need moodustavad tõhusa raamistiku komisjoni, liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja asjaomaste sidusrühmade koostööks kaasava ja osaluspõhise lähenemisviisi alusel. See toetab uuenduslikke strateegiaid ja ühist vastutust poliitika eest, mille eesmärk on tugevdada Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi. Kõrgetasemelise strateegilise poliitika ühise nõuandekomiteena annab Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee (ERAC)⁴ nõukogule, komisjonile ja liikmesriikidele varakult nõu strateegilistes teadus- ja innovatsioonipoliitika küsimustes, sealhulgas strateegiliste poliitikasuuniste ja tulevikusuundumuste kohta, mis nõuavad liidu ja riiklike, sealhulgas piirkondlike teadusuuringute ja innovatsiooni poliitikameetmete täpsustamist, muu hulgas liidu praeguse ja järgmise teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi ning muude asjakohaste teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud liidu algatuste kohta.

⁴ Nõukogu 13. detsembri 2021. aasta otsus (EL) 2021/2241, millega kehtestatakse Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee (ERAC) koosseis ja volitused (ELT L 450, 16.12.2021, lk 143–147).

- (7) Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitilise tegevuskava ja uue juhtimisstruktuuri saavutusi tõstis komisjon esile 2024. aasta teatises „Euroopa teadusruumi rakendamine“⁵. Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava (2022–2024) saavutused teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud mitmesuguste vajaduste rahuldamisel kogu Euroopas olid näiteks 1) teadusuuringute hindamise edendamise koalitsiooni (CoARA) loomine, 2) tegevusjuhendi „Nulltolerants soolise vägivalla vastu võitlemiseks ELi teadus- ja innovatsioonisüsteemis“ avaldamine, 3) teadusuuringute ja innovatsiooni alase rahvusvahelise koostöö põhimõtete ja väärtuste teemalise esimese mitmepoolse dialoogi edukas läbiviimine ning ministrite avalduse vastuvõtmine, 4) andekate teadlaste, novaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja siin hoidmise Euroopa raamistiku loomine ning teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud karjäärivõimaluste vaatluskeskuse käivitamine, 5) taastuenergia ülemineku ergutamine, rakendades Euroopa teadusruumi saastevaba vesiniku katseprojekti strateegilist teadusuuringute ja innovatsiooni kava, 6) teadusuuringute juhtimise alase suutlikkuse tähtsuse suurendamine ja tunnistamine ning 7) Euroopa teadusruumi uue seire- ja hindamisraamistiku väljatöötamine.

⁵ COM(2024) 490.

- (8) Euroopa teadusruumi teine, 2025.–2027. aasta poliitiline tegevuskava tugineb sellele lähenemisviisile ning selle eesmärk on aidata tugevdada riiklikke teadus- ja innovatsioonisüsteeme ning lahendada Euroopa ees seisvaid keerukaid ülemaailmseid probleeme. Võttes aluseks teadusuuringute ja innovatsiooni pakti ühismeetmete prioriteetsed valdkonnad ning Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava (2022–2024) rakendamise tulemused, tõstetakse selles esile Euroopa teadusruumi 11 pikaajalist struktuuripoliitikat ja 8 konkreetset meetet, nagu need on määratletud käesoleva soovitusel punktis 1. Need on koostatud Euroopa teadusruumi foorumi ulatusliku koosloomeprotsessi tulemusena, milles keskenduti Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikate ja meetmete sisule. Oma panuse andis ka ERAC, andes varajast strateegilist nõu järgmise kohta: vajadus Euroopa teadusruumi poliitilise narratiivi järele, Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava struktuur, vajadus tagada vähemalt poolte liikmesriikide pühendumus tegevuskava rakendamisele ning vajadus teha paremini selgeks selle ambitsioonid, eesmärgid ja prioriteedid. Eesmärk on alustada tegevuskava rakendamisega 2025. aastal. Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitiline tegevuskava tagab esimese tegevuskava käimasolevate poliitikameetmete järjepidevuse, toetab Euroopa teadusruumi pikaajalisi põhieesmärke ja on piisavalt paindlik uutele strateegilistele vajadustele reageerimiseks. See peaks suurendama Euroopa teadusruumi, selle eesmärkide ja meetmete nähtavust ja nende alast teadlikkust,

SOOVITAB JÄRGMIST:

1. Liikmesriigid võtavad vastu Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava, milles on esitatud Euroopa teadusruumi 11 struktuuripoliitikat ja 8 meetet. Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikad on pikemaajalised tegevused, mis on integreeritud riikide ja Euroopa poliitikasse ning teadus- ja innovatsioonisüsteemidesse ning nõuavad jõupingutusi, mis ulatuvad Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava kolmeaastasest tsüklist kaugemale. Need on hõlmatud kolmeaastase töökavaga, et tagada meetmete rakendamine oodatava pikaajalise mõju saavutamiseks. Euroopa teadusruumi meetmed on konkreetset, poliitikapõhised ja eesmärgipärased, et pakkuda ELile, liikmesriikidele, assotsieerunud riikidele ja sidusrühmadele märkimisväärset lisaväärtust, ning need tuleb lõpule viia Euroopa teadusruumi kolmeaastase poliitilise tegevuskava raames. Kõiki Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikaid ja meetmeid käsitlevaid ettepanekuid aastateks 2025–2027 on üksikasjalikumalt kirjeldatud lisas.

2. Liikmesriigid rakendavad Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilises tegevuskavas ette nähtud struktuuripoliitikaid ja meetmeid vabatahtlikult ning muutuva geomeetria põhimõtte alusel koos komisjoniga ning asjakohasel juhul koordineerides assotsieerunud riikide ja sidusrühmadega, kooskõlas teadusuuringute ja innovatsiooni paktis välja toodud nelja prioriteetse valdkonnaga ühismeetmete võtmiseks. Need struktuuripoliitikad ja meetmed keskenduvad järgmisele: i) selge lisaväärtuse loomine liikmesriigi ja Euroopa tasandil, ii) konkreetsete tulemuste ja selgete saavutuste näol mõju saavutamine kolme aasta jooksul, iii) liikmesriikide, komisjoni ning, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide ja sidusrühmade pidev koosloomeprotsess, iv) iseseisev pühendumine ühele põhitegevusele, v) vabatahtlik rakendamine muutuva geomeetria põhimõtte alusel, mis võimaldab paindlikkust riikide osalemise ulatuse osas. Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikad ja meetmed peaksid tagama vähemalt poolte liikmesriikide osalemise nende rakendamises.
3. Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni paktis määratletud prioriteetsete valdkondade kaupa loetletud Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikad ja meetmed on järgmised:

PRIORITEETNE VALDKOND 1: TÕELISELT TOIMIVA TEADMISTE SISETURU SÜVENDAMINE

Tõhus, tulemuslik ja hästi toimiv teadmiste siseturg, mis põhineb teadlaste, teadmiste ja andmete vabal liikumisel, ning nn ajude ringlus on tõhusama ja kaasavama Euroopa teadus- ja innovatsioonisüsteemi loomisel keskse tähtsusega. Teadmiste siseturg tagab jõupingutuste ja investeeringute tõhusa kasutamise ning loob tulemuslikkuse tagamiseks vajaliku kriitilise massi. ELi konkurentsivõime tugevdamiseks on ülioluline tugevdada ELi rahvusvahelist positsiooni ja teadusalast juhtpositsiooni, tegeledes teedrajava teaduse ja innovatsiooniga kogu teadusuuringute ja innovatsiooni ahelas, sealhulgas alus- ja rakendusteaduses, ning suurendades ELi atraktiivsust maailma talentide jaoks, hoides talente ELis ja kaotades Euroopa teadusruumi killustatuse.

Komisjon ja liikmesriigid jätkavad, asjakohasel juhul tegevust assotsieerunud riikide ja sidusrühmade organisatsioonidega koordineerides, selle prioriteediga tööd järgmiste Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikate kaudu:

- avatud teaduse ellurakendamine andmete jagamise ja korduskasutamise kaudu, sealhulgas Euroopa avatud teaduse pilve kaudu;
- teadustaristute kestlikkuse, juurdepääsetavuse ja vastupidavuse suurendamine Euroopa teadusruumis;
- soolise võrdõiguslikkuse ja kaasatuse tugevdamine Euroopa teadusruumis, eelkõige interseksionaalse lähenemisega;
- teadlaskarjääri atraktiivsemaks ja kestlikumaks muutmine ning liikuvuse toetamine;
- teadusuuringute hindamise reformimine;
- teadmiste väärimise suutlikkuse ja tegevuse suurendamine;
- teadusuuringute ja innovatsiooni alase üldise lähenemisviisi rakendamine.

Järgmiseks kolmeks aastaks pakutakse välja järgmised Euroopa teadusruumi meetmed:

- avatud teaduses võrdsete võimaluste rakendamine;
- „Euroopa teadus poliitika hüvanguks“ (S4P) ökosüsteemi edendamine;
- tehisintellekti vastutustundliku kasutamise hõlbustamine ja kiirendamine teaduses ELis;
- teadusjulgeoleku suurendamine.

PRIORITEETNE VALDKOND 2: ROHE- JA DIGIPÖÖRDE ÜHINE LÄBIVIIMINE JA MUUDE
ÜHISKONNALE MÕJU AVALDAVATE PROBLEEMIDE ÜHINE LAHENDAMINE NING ÜHISKONNA
OSALUSE SUURENDAMINE EUROOPA TEADUSRUUMIS

Selleks et Euroopa teadusruum saaks täita oma rolli konkurentsivõime suurendamisel, parandada inimeste elukvaliteeti ELis ning tegeleda selliste ühiskondlike väljakutsetega nagu rohe- ja digipööre, peaks see looma koostoimeid muude poliitikatega, et töötada välja terviklikud lähenemisviisid. Investeeringud teadusuuringutesse ja innovatsiooni peaksid andma väärtuslikke tulemusi, mida turul kasutusele võetakse ja kasutatakse, ning suurendama teaduse arengut ja selle mõju ühiskondlike vajaduste rahuldamisel.

Selle prioriteetse valdkonnaga tegelemisel on kesksete lähenemisviisidena määratletud järgmised Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikad:

- energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) muutmine Euroopa teadusruumi üheks keskseks temaatiliseks komponendiks;
- teadusuuringute ja innovatsiooni ning kõrghariduse vahelise seose parandamine Euroopa teadusruumis ning Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemide täieliku potentsiaali vallandamine;
- usalduse suurendamine teaduse vastu kodanike osalemise, kaasamise ja teaduse populariseerimise kaudu.

Järgmiseks kolmeks aastaks pakutakse välja järgmised Euroopa teadusruumi meetmed:

- teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute kiirendamine Euroopa tööstuse ümberkujundamiseks ja konkurentsivõimelise kestlikkuse saavutamiseks;
- uue lähenemisviisi metoodikate väljatöötamise kiirendamine, et edendada biomeditsiinilisi uuringuid ning ravimite ja meditsiiniseadmete katsetamist;
- sidusa ja kooskõlastatud raamistiku väljatöötamine teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas esile kerkivate usaldusväärsus- ja eetikaprobleemide korral rakendatava Euroopa lähenemisviisi jaoks.

PRIORITEETNE VALDKOND 3: JUURDEPÄÄSU SUURENDAMINE TIPTASEMEL
TEADUSUURINGUTELE JA INNOVATSIOONILE KOGU LIIDUS NING INNOVATSIOONI
ÖKOSÜSTEEMIDE VAHELISTE SEOSTE TUGEVDAMINE KOGU LIIDUS

Tiipptasemel teadusuuringud hõlmavad kogu Euroopat nii vanuserühmade, teadusharude kui ka sektorite lõikes. Selle kogu potentsiaali ei ole veel ära kasutatud, sest Euroopa teadusruumi teadurite ja novaatorite võimalused on väga erinevad.

Selle prioriteetse valdkonnaga tegelemisel on keskse lähenemisviisina määratletud järgmine Euroopa teadusruumi struktuuripoliitika:

- ELi juurdepääsu suurendamine tiipptasemel teadmiste.

Järgmiseks kolmeks aastaks pakutakse välja Euroopa teadusruumi järgmine meede:

- Teadusuuringute ja innovatsiooni võimestamine: uus ajastu teadusuuringute juhtimises.

PRIORITEETNE VALDKOND 4: TEADUSUURINGUTESSE JA INNOVATSIOONI TEHTAVATE
KOOSKÕLASTATUD INVESTEERINGUTE JA REFORMIDE EDENDAMINE

EL keskendub tulevase konkurentsivõime, kestlikkuse ja heaolu võtmevaldkondadele, mistõttu on kahjulik teadusuuringute ja innovatsiooni investeeringuid ja algatusi dubleerida, asendada või killustada. Riikidevaheline koostöö suurendab tõhusust, koondades ressursse, et saavutada kriitiline mass ja suurendada teadmiste ülekanduvat mõju teadusuuringute ja innovatsiooni hoogustamiseks. Nende investeeringute tõhususe ja mõju tagamiseks tuleb mõnel juhul kavandada, rakendada ja jälgida struktuurireforme ka liikmesriigi teadus- ja arendussüsteemides. Nende reformide eesmärk on tõsta teaduse tiipptaset, juurutada teadusuuringute tulemuste väärindamise tava, tugevdada teaduse ja ettevõtete vahelisi sidemeid ning paremini suunata ettevõtlusinnovatsiooni toetavaid poliitikameetmeid.

Selle eesmärgi raames ei ole välja pakutud konkreetset Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikat ega -meedet. Euroopa Komisjon ja liikmesriigid on aga jätkuvalt pühendunud tihedale koostööle, kasutades mitmeid olemasolevaid vahendeid. Täpsemalt peaks ELi taaste- ja vastupidavusrahastu teadus- ja innovatsioonimeetmete rakendamine suurendama liikmesriigi teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna suutlikkust, eriti neis riikides, mis on ikka veel maha jäänud.

Majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raames analüüsib Euroopa Komisjon põhjalikult liikmesriigi teadus- ja innovatsioonisüsteeme ning esitab riigipõhised soovitusel selle kohta, kuidas suurendada iga riigi innovatsioonipotentsiaali. Seejärel jälgib komisjon liikmesriikide poliitikameetmeid, et hinnata teadusuuringute ja innovatsiooni tuvastatud puudujääkide kõrvaldamisel tehtud edusamme. Selleks et toetada oma jõupingutusi teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemide parandamiseks reformide kaudu, saavad liikmesriigid ja asjakohasel juhul assotsieerunud riigid programmi „Euroopa horisont“ poliitika toetusvahendi raames kasutada eksperdituge (mis on osutunud väga kasulikuks poliitikakujundamise parandamisel ja reformivõimaluste kindlakstegemisel) ning pidada liikmesriikide ja asjakohasel juhul assotsieerunud riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni ühiselt kokku lepitud teemadel kahepoolset tõhustatud poliitilist dialoogi.

4. Euroopa teadusruumi juhtimise keskse mehhanismina tuleks säilitada väljakujunenud koostööraamistik ERACi ja Euroopa teadusruumi foorumi raames. ERAC annab selgeid teadusuuringute ja innovatsiooni alaseid strateegilisi nõuandeid ja suuniseid ning foorum vastutab parema koordineerimise eest Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava tõhusaks rakendamiseks. Euroopa teadusruumi järgmise, 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava rakendamine peaks jääma kaasavaks ja läbipaistvaks ettevõtmiseks kõigil juhtimistasanditel, et edendada tegevuskava koosloomet ja isevastutust. Euroopa teadusruumi foorum peaks ka edaspidi kindlaks tegema selliseid esilekerkivaid probleeme väljaspool Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava tegevusi, mis nõuavad riikidevahelist koostööd ning mida käsitletakse teadusuuringute ja innovatsiooni paktis, näiteks teadusuuringute vabaduse järelmeetmed ja Euroopa teadusalase juhtpositsiooni tugevdamine.

5. Liikmesriigid peaksid Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikaid ja meetmeid rakendama vabatahtlikult ja muutuva geomeetria põhimõtte alusel kooskõlas käesoleva soovitusel punktiga 2. Liikmesriikidel soovitatakse Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava rakendamise toetamiseks kaasata oma piirkonnad ja riiklikud sidusrühmad. Koordineeritud rakendamine peaks tagama ELi tasandi sidusrühmade aktiivse ja laialdase kaasamise kogu spektri ulatuses alates teadusuuringutest kuni innovatsiooni ja turuleviimiseni. Euroopa teadusruumi foorumi sidusrühmade kategooriad tuleks läbi vaadata, et uurida eri huvide, eelkõige erasektori ja kodanikuühiskonna optimaalset esindatust.
6. Liikmesriigid ja Euroopa Komisjon peaksid jätkuvalt toetama programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riikide ja ELi tasandi sidusrühmade katusorganisatsioonide täielikku kaasamist Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava rakendamisse.
7. Teadus- ja innovatsiooniinvesteeringud ELis ei vasta soovitule ja on väiksemad paljude ELi üleilmsete konkurentide investeeringutasemest. Praegu kulutab EL teadus- ja arendustegevusele ligikaudu 2,3 % SKTst, mis on tunduvalt vähem kui Barcelona deklaratsiooniga 2002. aastal seatud teadus- ja arendustegevuse eesmärk (3 %). Selleks et tulla toime mitmetahulise ülesandega saavutada 3 % SKTst, on vaja uuendatud poliitilist pühendumust, et suurendada olemasolevate vahendite piires avaliku ja erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse. Samuti on vaja täiendavaid reforme, et parandada riiklike teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteeme ning maksimeerida teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute suurendamise mõju. Liikmesriigid ja komisjon peaksid jätkama selles suunas jõupingutustega ning teadusuuringute ja innovatsiooni pakti prioriteetse meetmega „Teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate kooskõlastatud investeeringute ja reformide edendamine“.

8. Euroopa Komisjon peaks jätkama Euroopa teadusruumi seiremehhanismi rakendamist, mida tõsteti esile Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni paktis ning kirjeldati üksikasjalikult Euroopa teadusruumi tulevase seiremehhanismi raamistikus, mille komisjon esitas nõukogule 10. juunil 2022⁶. Euroopa teadusruumi seiremehhanismi raames hinnatakse edusamme Euroopa teadusruumi prioriteetide saavutamisel teadusuuringute ja innovatsiooni pakti kohaselt. Euroopa teadusruumi seiremehhanism peaks koosnema järgmisest:

- 1) regulaarselt ajakohastatav Euroopa teadusruumi tulemustabel, et jälgida teavet edusammudest Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamisel nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil;
- 2) iga kolme aasta tagant koostatav Euroopa teadusruumi seirearuanne komisjonilt nõukogule, et vaadata läbi Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava rakendamine;
- 3) iga kolme aasta tagant koostatavad Euroopa teadusruumi riigiaruanded, et vaadata läbi riikide edusammud Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava rakendamisel, tagades et see ei tekita liikmesriikidele lisakoormust.

Liikmesriigid peaksid jätkama Euroopa teadusruumi käsitleva teabe vahetamist, eelkõige esitades andmeid ja teavet Euroopa teadusruumi poliitikaplatvormi kaudu. Liikmesriigid peaksid samuti edendama Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikate ja meetmete rakendamist ning oma riigi jaoks olulisi tulemusi, tuginedes saadaolevale toetusele.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

⁶ 9578/22.

Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikate ja meetmete üksikasjalik selgitus

Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikaid ja meetmeid käsitlevad ettepanekud on üksikasjalikumalt esitatud järgmises järjekorras. *Niivõrd kui sellised poliitikad ja meetmed toovad kaasa rahastamisvajadusi ELi eelarvest, piirdub selline rahastamine kehtiva mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) raames kättesaadavate vahenditega.*

Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikad

- Avatud teaduse ellurakendamine andmete jagamise ja korduskasutamise, sealhulgas Euroopa avatud teaduse pilve kaudu
- Teadustaristute kestlikkuse, juurdepääsetavuse ja vastupidavuse suurendamine Euroopa teadusruumis
- Soolise võrdõiguslikkuse ja kaasatuse tugevdamine Euroopa teadusruumis, eelkõige interseksionaalse lähenemisviisi abil
- Teadlaskarjääri atraktiivsemaks ja kestlikumaks muutmine ning liikuvuse toetamine
- Teadusuuringute hindamise reformimine
- Teadmiste väärindamise suutlikkuse ja tegevuste tugevdamine
- Teadusuuringute ja innovatsiooni alase üldise lähenemisviisi rakendamine
- Energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) muutmine Euroopa teadusruumi keskseks temaatiliseks komponendiks
- Teadusuuringute ja innovatsiooni ning kõrghariduse vahelise seose parandamine Euroopa teadusruumis ning Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemide täieliku potentsiaali ärakasutamine

- Usalduse suurendamine teaduse vastu kodanike osalemise, kaasamise ja teadusalase teavitustegevuse kaudu
- Juurdepääsu suurendamine ELi tipptasemel teadmistele

Euroopa teadusruumi meetmed

- Avatud teaduses võrdsete võimaluste rakendamine
- „Euroopa teadus poliitika hüvanguks“ (S4P) ökosüsteemi edendamine
- ELis tehisintellekti vastutustundliku kasutamise hõlbustamine ja kiirendamine teaduses
- Teadusjulgeoleku suurendamine
- Teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute kiirendamine Euroopa tööstuse ümberkujundamiseks ja konkurentsivõimeliseks kestlikkuseks
- Uue lähenemisviisi metoodikate väljatöötamise kiirendamine, et edendada biomeditsiinilisi uuringuid ning ravimite ja meditsiiniseadmete katsetamist
- Sidusa ja kooskõlastatud raamistiku väljatöötamine teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas esile kerkivate usaldusväärsus- ja eetikaprobleemide korral rakendatava Euroopa lähenemisviisi jaoks
- Teadusuuringute ja innovatsiooni võimestamine: uus ajastu teadusuuringute juhtimises

Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikad

1. AVATUD TEADUSE ELLURAKENDAMINE ANDMETE JAGAMISE JA KORDUSKASUTAMISE, SEALHULGAS EUROOPA AVATUD TEADUSE PILVE KAUDU

Eesmärgid

- Avatud teaduse tavadid ja oskusi tunnustatakse ja õpetatakse ning neist saab „uus normaalsus“.

- Standardid, vahendid ja teenused võimaldavad teaduritel tulemusi leida, neile juurde pääseda, neid korduskasutada ja kombineerida.
- Võetakse kasutusele kogukonna juhitud liittaristu, mis võimaldab teadustulemuste avatud jagamist, ja hoitakse seda toimimas.
- Euroopa on juhtpositsioonil FAIR⁷-teadusandmete võrgu loomisel, millel on olemas ühendused muude andmeruumidega.
- Teaduritele pakutakse paremaid õiguslikke tingimusi ja vahendeid, et pääseda juurde riiklikult rahastatud teadusuuringute tulemustele ja neid korduskasutada ning kasutada publikatsioone ja andmeid teaduslikel eesmärkidel.

Kirjeldus

Selle struktuuripoliitika eesmärk on saavutada hüppeline muutus Euroopa teadusringkondades ja -taristutes. Selle eesmärk on luua parem ELi õigusraamistik teadusandmete ja muude teadusuuringute tsükli jooksul kasutatavate ja toodetud digitaalsete uurimisobjektide avatud jagamiseks, neile sujuvaks juurdepääsuks ja nende usaldusväärseks korduskasutamiseks. Tegevused on näiteks järgmised:

- edendada Euroopa avatud teaduse pilve ELi sõlme kasutuselevõttu Euroopa teadusringkondades;
- toetada Euroopa avatud teaduse pilve liidu laiendamist mitme sõlmega ning tagada alates 2025. aastast selle mastabeeritavus Euroopa avatud teaduse pilve liidu ühiste standardite ja kasutuspoliitika kaudu;
- korraldada täiendavaid konsulteerimisi sidusrühmadega ja koguda rohkem tõendeid kindlaksmääratud poliitikavariantide kohta, et muuta ELi autoriõiguse ja andmete õigusnormid ja reguleeriv raamistik teadusuuringute jaoks sobivaks;
- laiendada Euroopa avatud teaduse pilve seireraamistikku uusimate meetoditega, et hinnata seotud poliitikameetmete ja tavade mõju.

⁷ FAIR = Findable, Accessible, Interoperable, and Reusable (leitavad, juurdepääsetavad, koostalitlusvõimelised ja taaskasutatavad [andmed]).

Oodatavad tulemused

- Töötada välja väärtuslik Euroopa avatud teaduse pilve liit ja suurendada selle kasutuselevõttu.
- Suurendada FAIR-teadusandmete hulka ja tootlikkust Euroopas.
- Määrata kindlaks valdkonnad, kus on vaja meetmeid ja algatusi, mis võimaldaks muuta ELi autoriõiguse ja andmete raamistiku teadusuuringute jaoks sobivaks.
- hinnata avatud teaduse poliitika ja tavade mõju avatud teaduse poliitika teabeplatvormi abil.

2. TEADUSTARISTUTE KESTLIKKUSE, JUURDEPÄÄSETAVUSE JA VASTUPIDAVUSE SUURENDAMINE EUROOPA TEADUSRUUMIS

Eesmärgid

- Teadustaristu tõhustatud teenused, mis nüüdisaegseid ja esilekerkivaid teaduslikke, tehnoloogilisi ja uuendustegevuse probleeme ning ELi poliitikaprioriteete arvesse võttes on paremini kohandatud kasutajate vajadustega.
- Euroopa teadustaristu tõhustatud ökosüsteem, sealhulgas tänu olemasolevate teadustaristute konsolideerimisele ja lünki täitvate uute teadustaristuprojektide kindlakstegemisele.
- Luua integreeritumad ja kestlikumad kavad, et parandada juurdepääsu teadustaristule ja selle teenustele, eelkõige kogu Euroopa teadusruumist pärit teadlaste ja novaatorite jaoks.
- Suurem mõju teadusuuringutele ja ühiskonnale ning tihedam koostöö majandusharudega.
- Luua paremad seosed ja asjakohasel juhul koostalitusvõime eri liiki taristute (teadustaristud, tehnoloogiataristud, e-taristud, andmetaristud) vahel.
- Ergutada sidusrühmade suuremat kaasamist teadustaristu tegevusse.

Kirjeldus

Selle struktuuripoliitikaga tagatakse kestlike maailmatasemel teadustaristute avatus, juurdepääsetavus ja turvalisus kogu Euroopa teadusruumi teaduritele ja novaatoritele, arendatakse edasi ja konsolideeritakse teadustaristuid, nende lõimivat funktsiooni teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis ning nende potentsiaali tegeleda ELi prioriteetidega. Pikaajalise strateegiaga ühtlustatakse teadustaristukeskkonda ning tehakse kindlaks ja seatakse tähtsuse järjekorda teadustaristu teenused ja tehnoloogiad, mis on vajalikud, et suurendada ELi teaduse ja tehnoloogia konkurentsivõimet ja strateegilist autonoomiat ning ühiskondlike probleemide lahendamise suutlikkust.

- Teadustaristute pikaajalise strateegia väljatöötamine.
- Eri teadustaristute toimimise selge järelevalve.
- Teadustaristute rahalise toetamise selge analüüs.
- Euroopa teadustaristute strateegiline ülevaateanalüüs.

Oodatavad tulemused

- **Pikaajalistest ja korduvatest tegevustest:** 1) ELi pikaajaline teadustaristustrateegia, sealhulgas uus strateegiline lähenemisviis teadustaristutele antavale ELi toetusele; 2) Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi 2026. aasta tegevuskava ja 2028. aasta ülevaateanalüüsi peamised elemendid; 3) Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi teetähiste seire; 4) sidusrühmade kaasamine (sündmuste / tegevusaruanded).
- **Lühiajalistest tegevustest, aruannetest koos soovitustega järgmistel teemadel:** 1) rahastamine, sealhulgas koostöös riikliku ja piirkondliku rahastamisega, ELi ja muude allikatega; 2) rahvusvaheline koostöö, võttes arvesse teadusjulgeoleku kaalutlusi; 3) Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi mõjuhinna; 4) Euroopa teadustaristute säilenõtkus ja keskkonnahoidlikumaks muutmine; 5) Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumide (ERICs) edasine tugevdamine teadustaristu ökosüsteemi osana.

3. SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE JA KAASATUSE TUGEVDAMINE EUROOPA TEADUSRUUMIS, EELKÕIGE INTERSEKTSIONAALSE LÄHENEMISVIISI ABIL

Eesmärgid

- Süvendada liikmesriikide ning, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide ja sidusrühmade vahelist poliitilist dialoogi ning poliitikate ja meetmete koordineerimist teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas soolise võrdõiguslikkuse ja kaasatuse teemal, eelkõige intersektsionaalse lähenemisviisi abil, sealhulgas institutsioonilisi/struktuurseid muutusi kaasavate soolise võrdõiguslikkuse kavade kaudu, lõimides soolise mõõtme teadusuuringute ja innovatsiooni sisusse, lõpetades soolise vägivalla ja arendades sooteadlikku eelarvestamist.
- Edendada soolist võrdõiguslikkust ja kaasatust teadusuuringutes ja innovatsioonis, eelkõige intersektsionaalse lähenemisviisi abil, võttes kasutusele ja täiustades olemasolevaid soovitusi ja vahendeid.
- Parandada soolist võrdõiguslikkust ja kaasatust teadusuuringutes ja innovatsioonis käsitlevate andmete kogumist, seiret ja hindamist, eelkõige intersektsionaalse lähenemisviisi abil, et teha kindlaks edukad tavad ja eesseisvad väljakutsed ning mis tahes lüngad, millele tuleb tulevastes poliitikasuundades ja meetmetes tähelepanu pöörata.
- Vähendada liikmesriikide ja, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide vahelisi geograafilisi erinevusi soolise võrdõiguslikkuse ja kaasatuse käsitlemisel, eelkõige intersektsionaalse lähenemisviisi abil.
- Saavutada naiste ja alaesindatud teadurite suurem osalemine, parandada töö- (ja õppimis-) tingimuste kvaliteeti, tagades soolise võrdõiguslikkuse, soolise tasakaalu, võrdsed võimalused ja kaasatuse igasuguse taustaga, sh alaesindatud ja tõrjutud rühmadest teadlaste jaoks, õiglasema värbamise, edutamise ja eelarvevahendite eraldamise, töö- ja eraelu tasakaalustamise meetmete kättesaadavuse, soolise vägivallata turvalisema keskkonna, parema soolise tasakaalu otsustusõigusega ametites ning erapooletud ja kvaliteetsemad teadusuuringute ja innovatsiooni tulemused.

Kirjeldus

See struktuuripoliitika parandab teadusuuringute ja innovatsiooni kvaliteeti ja ühiskondlikku tähtsust, aitab meelitada Euroopa teadus- ja innovatsioonisüsteemi mitmekülgsemaid talente ja neid selles süsteemis hoida ning tagada, et igaüks saab oma potentsiaali maksimaalselt ära kasutada. See kõik näitab, et EL on jätkuvalt pühendunud oma rahvusvahelise tasandi juhtrollile teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas soolise võrdõiguslikkuse ja kaasatuse tagamisel, eelkõige interseksionaalse lähenemisviisi abil.

Oodatavad tulemused

- Töötada välja jälgimis- ja hindamismeetod kaasavate soolise võrdõiguslikkuse kavade tõhusaks rakendamiseks.
- Töötada välja suunised interseksionaalse lähenemisviisi rakendamiseks teadus- ja innovatsioonipoliitikas, sealhulgas näitajate kogumisel, valimisel ja analüüsimisel.
- Töötada välja jälgimis- ja hindamismeetod, et suurendada soolise mõõtmelõimimist teadusuuringute ja innovatsiooni sisusse.
- Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise tõhustatud mehhanism koostoime saavutamiseks muude Euroopa teadusruumi meetmetega ELi ja liikmesriigi tasandil.
- Rakendada Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitilise tegevuskava 5. meetme raames välja töötatud tegevusjuhendit soolise vägivalla kohta teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.
- Töötada välja sooteadliku eelarvestamise ja kulutuste jälgimise põhimõtted teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.

4. TEADLASKARJÄÄRI ATRAKTIIVSEMAKS JA KESTLIKUMAKS MUUTMINE NING LIIKUVUSE TOETAMINE

Eesmärgid

- Edendada teadustöötajate tunnustamist ning teadlaskarjääride koostalitlusvõimet ja võrreldavust valdkondade ja liikmesriikide vahel, kooskõlas nõukogu soovitusega andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta.
- Parandada värbamis- ja töötingimusi, sealhulgas avatud, läbipaistva ja tulemuspõhise värbamisega seotud aspekte.
- Tugevdada teadurite valdkondadevahelise ja erialadevahelise karjääri edendamise oskusi.
- Toetada karjääri paremat arendamist ja edenemist ning kujundada uusi investeerimisviise, et vähendada ebakindlust ja laiendada karjäärivõimaluste valikut.
- Pingutada talentide tasakaalustatuma liikumise, sealhulgas valdkondadevahelise liikumise nimel.
- Tagada teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud karjäärivõimaluste vaatluskeskuse (ReICO) tõhusad ja usaldusväärsed andmed.
- Saavutada koostoimed muude seonduvate Euroopa teadusruumi poliitikameetmetega ning nendega seotud praeguste ja tulevaste ELi algatustega, eelkõige nendega, mis toetavad teadlaste liikuvust Euroopas, näiteks komisjoni oskuste ja talentide liikuvuse pakett.

Kirjeldus

Struktuuripoliitika eesmärk on muuta teadlaskarjäär Euroopas atraktiivsemaks ja kestlikumaks, toetades kõigi Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitilise tegevuskava 4. meetmest tulenevate meetmete ühist rakendamist ELi, liikmesriikide ning, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide ja sidusrühmade poolt ning jälgides kohapeal nende algatuste ja reformide rakendamise tulemusi. Meede hõlmab teabevahetust heade tavade kohta, suuniste ja soovitude väljatöötamist ning panust ReICO konsolideerimisse.

Oodatavad tulemused

- Ühiselt koostatud suunised andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistikku käsitleva nõukogu soovitusel rakendamiseks, kvaliteetsemate töökohtade loomiseks ja teadusuuringute valdkonna tööturu paremaks toimimiseks.
- Praktikakogukond kogemuste jagamiseks ja teadlaskarjääri tugevdamiseks Euroopa, liikmesriigi, piirkondlikul ja organisatsioonilisel tasandil.
- Konsolideeritud ReICO asjaomaste osalejatega, kes on kaasatud väljastpoolt teadusuuringute ja innovatsiooni kogukonda, ning lünkade ühine kõrvaldamine.
- Soovitused karjääri paremaks arendamiseks ja karjääri edendamiseks, sealhulgas Euroopa tenuuriraja tüüpi mudelid ning nendega seotud hindamis- ja rahastamismehhanismid.
- Ühiselt koostatud investeerimisviisid, jõudude ühendamise ja koordineerimine ning algatuste ühine kavandamine, et vähendada ebakindlust ja lihtsustada karjäärivõimalusi mitteakadeemilise teadlaskarjääri suunas.

5. TEADUSUURINGUTE HINDAMISE REFORMIMINE

Eesmärgid

- Teha institutsionaalseid muudatusi, et parandada teadusuuringute hindamist.
- Mõõta teadusuuringute hindamise reformide edenemist.
- Suurendada teadmisi ja teadlikkust reformidest.
- Teha kindlaks lüngad reformides, mis tahes piiravad või takistavad tegurid ning vajalikud täiendavad meetmed.
- Aidata parandada teadusuuringute kvaliteeti, tulemuslikkust ja mõju ning sellega muuta teadlaskarjäär atraktiivsemaks.

Kirjeldus

Viis, kuidas teadusprojekte, teadureid, uurimisüksusi ja teadusasutusi praegu hinnatakse, põhineb endiselt peamiselt piiratud hulgal teadusuuringute väljunditel ja tegevustel (peamiselt publikatsioonidel) ning selles domineerivad teadusuuringute kvaliteeti, tulemuslikkust ja mõju mõõtvate mitmete näitajate ja meetodite mõningad ebakohased kasutusviisid.

- Teadusuuringute hindamise heade tavade, töövahendite ja soovitude kindlakstegemine ja laialdane jagamine.
- Rahvusvaheliste dialoogide, teabe levitamise ja vastastikuse õppe ürituste korraldamine komisjoni, teadusuuringute hindamise edendamise koalitsiooni (CoARA) ja liikmesriikide poolt.
- Teadusuuringute hindamise reformide rakendamine teadusasutustes.
- Uuringu läbiviimine, et teha kindlaks liikmesriikide raamistikes tehtud muudatused, teadusasutustes rakendatud muudatused ja teadusuuringute hindamise reformimise kokkuleppele allakirjutanute tegevuskavadest oodatavad muudatused.
- Liikmesriikide dialoogide jätkamine liikmesriikide ametiasutuste ja teadusasutuste vahel.

Oodatavad tulemused

- CoARA, teadusorganisatsioonide (sealhulgas teadusuuringute tegijad, teadusuuringute rahastamise ja hindamise organisatsioonid), liikmesriikide ametiasutuste ja ELi institutsioonide teadmiste, teadlikkuse ja kaasatuse suurenemine teadusuuringute hindamise tavade ja reformide osas.
- Liikmesriikide raamistikes ja konkreetsetes teadusasutustes tehtud muudatuste toetamine, kaardistamine ja analüüsimine.
- Reformidesse jäänud mis tahes lünkade ja kõikide veel vajalike meetmete väljaselgitamine kõigil tasanditel (institutsioonide, liikmesriikide ja Euroopa tasand).

6. TEADMISTE VÄÄRINDAMISE SUUTLIKKUSE JA TEGEVUSTE TUGEVDAMINE

Eesmärgid

- Tugevdada teadmiste väärindamist ja kasutuselevõtmist, oskusi ja professionaalset tuge.
- Parandada juurdepääsu intellektuaalsele varale ning teadusuuringutest ja innovatsioonist saadud andmetele ning nende kasutamist.
- Konsolideerida teadmiste väärindamise kultuuri.

Kirjeldus

ELil on probleeme teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste rakendamisel ühiskondlikuks kasutamiseks, nende tulemuste muutmisel majanduslikuks väärtuseks ning selle väärtuse säilitamisel ELi piires, mis on siseturu toimimiseks hädavajalik. Selle struktuuripoliitika eesmärk on koondada kokku Euroopa teadmuskeskkond järgmiste meetmetega.

- Vahendajate suutlikkuse suurendamine, et tugevdada sidemeid akadeemiliste ringkondade, majandusharude ja avaliku sektori asutuste vahel.
- Intellektuaalsele varale juurdepääsu ja selle vara kaitse parandamine, eelkõige vastutustundliku litsentsimise ja ühisel andmehaldusel põhineva lähenemisviisi abil.
- Teadus- ja innovatsioonitegevuses osalejate, sealhulgas teadus- ja rahastamisorganisatsioonide väärindamissuutlikkuse ja -oskuste tugevdamine.
- Valdkonnaüleste teadusuuringute, sealhulgas sotsiaal-, kunsti- ja humanitaarteaduste tulemuste kasutuselevõtu suurendamine.
- Mõõteraamistiku täiustamine, et määratlada loodud väärtus laiemas ühiskonnas jaoks.

Oodatavad tulemused

- Vastutustundliku litsentsimise põhimõtete Euroopa süsteem ja ühisel andmehaldusel põhinev lähenemisviis, võttes arvesse teadusuuringute turvalisuse kaalutlusi, et hõlbustada suuremat valdkonnaülest koostööd ja tuua kasu nii ettevõtjatele kui ka ühiskonnale.
- „Väärtuse loomise õppelaborid“ teadmiste väärindamis- ja ettevõtlusoskuste arendamiseks sihipäraste koolituste, vastastikuse õppe ja eeskujudega suhtlemise kaudu.
- Poliitikasuunised valdkonnaüleste teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste kasutuselevõtu suurendamiseks ja kiirendamiseks Euroopa teadusruumis, tuginedes komisjoni taustuuringule ja tööle spetsiaalse kogukonna loomiseks.
- Terviklik mõõtmisraamistik, mis hõlmab mitmesuguseid teadmiste väärindamisega seotud tegevusi, et jälgida Euroopa teadusruumi tulemuslikkust selles valdkonnas.

7. TEADUSUURINGUTE JA INNOVATSIOONI ALASE ÜLDISE LÄHENEMISVIISI RAKENDAMINE

Eesmärgid

- Tagada, et Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitiline tegevuskava hõlmab rahvusvahelist mõõdet kui teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi valdkondadevahelist, pikaajalist ja põhilist omadust.
- Tõhustada teaduse, poliitika ja diplomaatia vahelist liidest.
- Käsitleda üleilmseid probleeme, kaitstes samal ajal liidu, liikmesriikide ja, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide strateegilisi huve, väärtusi ja põhimõtteid.
- Edendada võrdseid võimalusi ELi tasandil teadusuuringute ja innovatsiooni alases rahvusvahelises koostöös.
- Süvendada teadmisi liikmesriikide ja, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide juhitavast kahepoolsest koostööst kolmandate riikidega.

Kirjeldus

Geopoliitilises, teaduslikus ja tehnoloogilises keskkonnas toimuvate põhjalike muutuste taustal peaks EL tegutsema strateegilisemalt teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas tehtava rahvusvahelise koostöö mõjuvõimu kasutamisel, samuti ELi ühiste põhimõtete ja väärtuste edendamisel.

Seda struktuuripoliitikat jätkatakse Euroopa teadusruumi foorumi üldise lähenemisviisi alalise allrühma järgmise tegevuse ja aruteludega teadusuuringute ja innovatsiooni suhtes.

- Liikmesriikide ning, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikide ja sidusrühmade kahe- ja mitmepoolse teaduskoostöö korduv kaardistamine.
- Koostoime edendamine muude ELi programmide ja algatustega (näiteks Global Gateway).
- Koordineerimine ja kooskõlastamine muude Euroopa teadusruumi meetmetega, näiteks kavandatud teadusjulgeolekumeetmega.
- Teabe ja suuniste esitamine selle kohta, kuidas tugevdada järgmise raamprogrammi rahvusvahelist mõõdet.

Oodatavad tulemused

- Teadusdiplomaatia Euroopa raamistik (2025).
- Rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö väärtusi ja põhimõtteid käsitleva mitmepoolse dialoogi tegevuskava (2025).
- Euroopa tiimi lähenemisviisi uued katsealgatused, sealhulgas Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas 2025. aastal ja Indias 2026. aastal. Euroopa tiimi praeguste lähenemisviiside laiendamine Aafrikale ja Hiinale.
- Arvamus selle kohta, kuidas korraldada järgmise raamprogrammi raames rahvusvahelist teadusuuringute ja innovatsiooni alast koostööd kolmandate riikidega.

8. ENERGIATEHNOLOOGIA STRATEEGILISE KAVA (SET-KAVA) MUUTMINE EUROOPA TEADUSRUUMI ÜHEKS KESKSEKS TEMAATILISEKS KOMPONENDIKS

Eesmärgid

- Tihedamad sidemed teadusuuringute ja innovatsiooni kogukonna ja majandusharude vahel, et toetada puhta energia alaste uuenduste kasutuselevõttu, suurendamata seejuures halduskoormust.
- Koostada ühised lähenemisviisid valdkondadevahelistele küsimustele, sealhulgas oskuste arendamine, ühiskonna vajadustele kohandatud teadusuuringud ja innovatsioon, digiüleminek ning levik turul ja turulepääs.
- Vaadata läbi tehnoloogia praegune ulatus, et vajaduse korral pakkuda välja uusi asjakohaseid puhta energia tehnoloogiaid.
- Parandada koostööd Euroopa tehnoloogia- ja innovatsiooniplatvormide ning Euroopa tööstusliitude vahel.

Kirjeldus

See struktuuripoliitika aitab kaasa Euroopa teadusruumi üldeesmärkide saavutamisele, süvendades puhta energia alaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide ja algatuste koordineerimist ELi, liikmesriigi ja institutsiooni tasandil ning suurendades koostööd osalejate vahel kogu Euroopas, et aidata kaasa üldiste kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele. Uuendatud SET-kava muutmine uue Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava struktuuripoliitikaks ergutab uute oluliste algatuste käivitamist ja väljakujundamist ning puhta energia alaste teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgi paremat ühendamist teadusuuringute ja innovatsiooni laiema perspektiiviga. Näiteks on ELi päikeseenergia strateegia meetmete hulgas ette nähtud liikmesriikide päikeseenergiaalaste teadusuuringute ja innovatsiooni ühise strateegilise tegevuskava koostamine. Kavandatud lisategevused hõlmavad järgmist.

- Viie valdkondadevahelise rakkerühma loomine, et töötada välja vahendeid ja koostada soovitusi kogu SET-kava valdkondadevahelistes küsimustes.
- Vesinikualase töösuuna loomine Euroopa teadusruumi saastevaba vesiniku katseprojekti rakendamiseks.

- Teadusuuringute ja innovatsiooni prioriteetide ühtlustamine liikmesriikide ja ELi vahel, edendades samal ajal piiriüleseid ühistegevusi Euroopa teaduskeskuste, ülikoolide ja tööstuse vahel.

Oodatavad tulemused

- Kõigi valdkonna-/tehnoloogiapõhiste strateegiliste teadusuuringute ja innovatsiooni kavade ning rakenduskavade vastavusse viimine ELi uute prioriteetidega ning rakenduskavade väljatöötamine.
- Poliitikasoovitused, et SET-kava energiaalaste teadusuuringute ja innovatsiooni raamistikku paremini lisada järgmised valdkonnad: ringmajandus ja materjalide asendamine, teadusuuringud ja innovatsioon ühiskonna vajaduste rahuldamiseks, digiüleminek, oskused, levik turul.
- Edusammude parem jälgimine SET-kava infosüsteemi kaudu.

9. TEADUSUURINGUTE JA INNOVATSIOONI NING KÕRGHARIDUSE VAHELISE SEOSE PARANDAMINE EUROOPA TEADUSRUUMIS NING EUROOPA TEADUSUURINGUTE JA INNOVATSIOONI ÖKOSÜSTEEMIDE TÄIELIKU POTENTSIAALI ÄRAKASUTAMINE

Eesmärgid

- Saavutada parem sidusus teadusuuringute ja innovatsiooni ning kõrghariduse strateegiate, poliitikate, programmide ja rahastamise vahel. Tihedam koostöö ja dialoog nende kahe valdkonna vahel ELi, liikmesriigi, piirkondlikul ja institutsioonilisel tasandil.
- Saavutada tugevamad ja paremini ühendatud piirkondlikud teadus- ja innovatsioonisüsteemid ning vähendada Euroopa innovatsioonilõhet.
- Parandada teadmisi, näitajaid ja vahendeid terviklike valdkonnaüleste strateegiate rakendamiseks, viies innovatsiooni kooskõlla laiemate ühiskondlike eesmärkidega.
- Suurem teadlikkus teadusuuringutest ja haridusest ning nende parem vastastikune täiendavus.

- Vähendada killustatust ja piirkondlikke lõhesid Euroopa teadusuuringute ja innovatsioonikeskkonnas.
- Tugevdada koostööd akadeemiliste, avaliku ja erasektori üksuste vahel.

Kirjeldus

Selle struktuuripoliitika eesmärk on luua struktureeritud ja sihipärane teabevahetus kogukonnas, et edendada süstemaatilisemat lähenemisviisi, sealhulgas juhtimise ja toetuse osas, kaasates nii teadus- kui ka kõrgharidusvaldkonna esindajaid. Luua tugevad partnerlused hariduses ning teadusuuringutes ja innovatsioonis osalejate vahel, tehes koostööd uute mehhanismide ja stiimulite loomiseks, et vähendada killustatust ja ületada piirkondlikke lõhesid.

Oodatavad tulemused

- Soovituste koostamine strateegiate väljatöötamiseks ja rakendamiseks institutsioonilisel, piirkondlikul, liikmesriigi ja Euroopa tasandil.
- Praeguste õiguslike takistuste kindlakstegemine piirkondlikul, liikmesriigi ja Euroopa tasandil. Põhimõtted ja põhikomponendid, mida on vaja „viienda vabaduse“ kehtestamiseks vajaliku õigusraamistiku väljatöötamiseks. Soovitused Euroopa kõrgharidusasutuste konsolideerimiseks ülemaailmse teadus- ja innovatsioonitegevuse esirinnas.
- Poliitika, mehhanismide ja stiimulite kindlaksmääramine, et edendada tugevamat koostööd kõrgharidusasutuste ning muude teadus- ja innovatsioonitegevuses osalejate vahel.
- Euroopa teadusruumi / Euroopa haridusruumi (kõrgharidusega seotud) strateegilise ühtlustamise püüdluste tegevuskava.

10. ÜSALDUSE SUURENDAMINE TEADUSE VASTU KODANIKE OSALEMISE, KAASAMISE JA TEADUSALASE TEAVITUSTEgevuse KAUDU

Eesmärk

- Ühiselt välja töötatud suuniste abil suurendada üldsuse osalemist teadusuuringutes ja innovatsioonis, kodanikuteaduses ja teadusalases teavitustegevuses.
- Töötada välja tõhusamad mehhanismid üldsuse sisuliseks ja kaasavaks osalemiseks teadusuuringutes ja innovatsioonis.
- Tugevdada teaduse ja ühiskonna sidemeid liikmesriigi/piirkondlikul/kohalikul tasandil.
- Suurendada teaduskirjaoskust ja teaduskapitali teadusringkondade tihedamate sidemete abil noortega ja nendega, kes teaduses tavaliselt ei osale.

Kirjeldus

Selles struktuuripoliitikas on esitatud mitmetahuline lähenemisviis, mille eesmärk on suurendada usaldust teaduse ja demokraatliku valitsemistava vastu, tuginedes Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitilise tegevuskava 14. meetme „Tuua teadus inimestele lähemale“ saavutustele.

Oodatavad tulemused

- Kaasava osalemise juhtpõhimõtted: ühiste lähenemisviiside väljatöötamine üldsuse kaasamiseks teadusuuringutesse ja innovatsiooni ning teadusalasesse teavitustegevusse.
- Teadureid ja noori ühendavad tegevused: uuenduslikud viisid noorte tõhusaks ja kaasavaks osalemiseks teaduses, kutsudes praktikuid üles tutvustama liikmesriikide parimaid tavasid ning tuginedes käsiraamatute ja suuniste väljatöötamisele ELi rahastatavate projektide raames.
- Teaduse ja kodanike ühendamise, korraldades tegevusi, mis tugevdavad kohalikke teadus- ja innovatsioonikogukondi ja viivad nad kokku erinevate sidusrühmade ja kodanikega teaduse ja selle rolli ümber ühiskonnas.

- Teaduse usaldamise vastastikune õpe, teadmiste konsolideerimine ja jagamine selle kohta, kuidas usaldust luua, mõõta ja suurendada üldsuse kaasamise kaudu.
- Mehhanism ja rahastamiskava, mille eesmärk on laiendada ELi tasandile liikmesriikide kodanike osalemise ja kaasamise algatuste parimaid tavasid.

11. JUURDEPÄÄSU SUURENDAMINE ELi TIPPTASEMEL TEADMISTELE

Eesmärgid

- Suurendada juurdepääsu tipptasemel teadmistele kogu ELis.
- Aidata kaasa ühtekuuluvuspoliitika programmide ning teadusuuringute ja innovatsiooni 10. raamprogrammist teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate ELi investeeringute sidusale ja koostoimelisele väljatöötamisele ja rakendamisele.
- Tugevdada piirkondlike omavalitsuste sidemeid teadusuuringute ja innovatsiooni programmide algatustega ning pakkuda stiimuleid liikmesriikide selliste algatuste käivitamiseks, mis täiendavad sarnaseid ELi tasandi algatusi.

Kirjeldus

Esineb püsivaid kitsaskohti tipptasemel teadmistele juurdepääsu parandamisel kogu Euroopa teadusruumis ning tugevama koostoime loomisel ühtekuuluvuspoliitika, riiklike ja piirkondlike programmide ning programmi „Euroopa horisont“ vahel. Struktuuripoliitika käsitleb neid kitsaskohti, tugevdades koostööd asutuste vahel, kes on liikmesriigi ja ELi tasandil seotud Euroopa Regionaalarengu Fondi ja programmi „Euroopa horisont“ haldamisega.

- Jätkata Euroopa teadusruumi foorumi teadusuuringute ja innovatsiooni ning ühtekuuluvuspoliitika korraldusasutuste võrgustiku (RIMA) allrühma tööd, et tuua kokku liikmesriigi teadus- ja innovatsiooniasutused ning ühtekuuluvuspoliitika programmide korraldusasutused, hõlbustamaks teabe jagamist ELi algatuste tulemuste ja tavade kohta.

Oodatavad tulemused

- Soovituste koostamine tipptasemel teadmistele juurdepääsu suurendamiseks ning programmide vahelise sidususe ja koostoime tagamiseks.
- Eduaruanne RIMA 1. etapi uuringu soovituste rakendamise kohta kehtiva õigusraamistiku raames (nt teabevahetus, suutlikkuse suurendamine, pikaajaline planeerimine, juurdepääs andmetele ja andmepõhine lähenemisviis, rakenduseeskirjad ja kahe kogukonna koordineerimismudelid).
- Nõuanded selle kohta, kuidas tulevikus luua tugevam koostoime raamprogrammi ja ühtekuuluvuspoliitika vahel, eelkõige mis puudutab arukat spetsialiseerumist, kasutades koostoimet meetmetega, mida rahastatakse programmi osa „Laiendamine“ raames.
- Teabevahetus heade tavade kohta, et suurendada juurdepääsu tipptasemel teadmistele, eelkõige liikmesriikide poliitikatele, meetmetele ja vahenditele, mis hõlbustavad juurdepääsu teadus- ja innovatsioonivõrgustikele, ning poliitikasoovitused, eelkõige liikmesriikidevaheliseks koostööks.

Euroopa teadusruumi meetmed

12. AVATUD TEADUSES VÕRDSETE VÕIMALUSTE RAKENDAMINE

Eesmärgid

- Teha kindlaks tõkked ja probleemid seoses võrdsete võimalustega avatud teaduse kasutamisel ning esitada ettepanekud poliitikameetmete võtmiseks.
- Laiendada avatud juurdepääsuga mittetulunduslike teadusväljaannete mudeleid, mis on laialdaselt kasutusele võetud ja tunnustatud erialaüleselt, sealhulgas teadusuuringute hindamises.

- Suurendada Euroopa teadusruumi teadusringkondade suutlikkust seoses avatud teaduse oskuste ja avatud teadustaristule võrdse juurdepääsuga.
- Töötada välja ELi poliitilised lähenemisviisid, et teha kindlaks võimalused võrdsete võimaluste suurendamiseks avatud teaduse ja taristu kasutamisel.

Kirjeldus

Avatud teaduse rakendamine nõuab tugevat poliitilist toetust ja märkimisväärseid investeeringuid ressurssidesse, eelkõige taristusse (ja juurdepääsu sellele), koordineerimist, tehnoloogilist valmisolekut, digi- ja avatud teaduse oskusi ning teaduritele tõhusate stiimulite ning tunnustamis- ja ergutussüsteemide loomist. Euroopa riikide ja organisatsioonide vahel, aga ka üleilmselt on need suuresti erinevad ja tekitavad üldise vajaduse võrdsemate lähenemisviiside järele Euroopa teadusruumis.

- Liikmesriikide kogemuste ja poliitikaraamistike uurimine seoses sellega, mis puudutab avatud teaduse taristule juurdepääsu, selle ulatust ja kavandamist, teadusväljaannete põhimõtteid ja teadurite avatud teaduse suutlikkust.
- Avatud teaduses võrdsete võimaluste alase vastastikuse õppe käivitamine 2025. või 2026. aastal.
- Oskuste levitamise ja koolitamise edendamine, et vähendada ebavõrdsust avatud teaduse kasutamises.
- Avaliku sektori asutustele seminaride korraldamine, et teha kindlaks soovitud institutsioonidele ja poliitikakujundajatele, ning esitada 2027. aastal aruanne.

Oodatavad tulemused

- Ülevaate koostamine Euroopa teadusruumi riikide avatud teaduse võrdsete võimaluste probleemidest (võttes arvesse olemasolevat mitmekesisust seoses raamistike, suutlikkuse, rahastamisega jne).
- Poliitika- ja rahastamistoetus kvaliteetsete mittetulunduslike avatud juurdepääsuga teaduspublikatsioonide väljaandmise teenuse osutamiseks kogu Euroopa teadusruumis.

- Ühiste vahendite, koolitusmeetodite ja -teenuste väljatöötamine ja levitamine koostöös sidusrühmadega, et suurendada suutlikkust seoses avatud teaduse oskustega.
- Soovitused ELi poliitilise lähenemisviisi väljatöötamiseks seoses võrdsete võimalustega avatud teaduse eri rakendustes.

13. „EUROOPA TEADUS POLIITIKA HÜVANGUKS“ (S4P) ÖKOSÜSTEEMI EDENDAMINE

Eesmärgid

Sellel meetmel on kolm järgmist omavahel seotud eesmärki.

- Arendada edasi programmi „Teadus poliitika hüvanguks“ ja parandada teadmiste valdkonnaülest lõimimist avalikku poliitikasse.
- Edendada ja tugevdada Euroopa S4P ökosüsteemi kõigis lähenemisviisides, valdkondades ja valitsemistasandites.
- Edendada koostööd asjaomaste osalejate võrgustike vahel ning ergutada parimate tavade kindlakstegemist ja vahetamist ning vastastikust õpet.

Kirjeldus

Selleks et toetada teaduse ja poliitika seoseid kogu Euroopas ning vähendada S4P ökosüsteemide killustatust, tuleb saavutada kaks peamist vahe-eesmärki.

- Programmi „Teadus poliitika hüvanguks“ riiklike koordineerijate võrgustik, mis koondab S4Pga tegelevaid ametnikke liikmesriikide teadus- ja innovatsiooniasutustest ning teadus- ja innovatsioonipoliitika institutsioonidest üle Euroopa, et koordineerida jõupingutusi S4P lähenemisviiside süvalaiendamiseks ametiasutustes kõigil valitsemistasanditel ja edendada vastastikust õpet kõigis riikides.
- S4P praktikakogukond, mille eesmärk on edendada tugevaid üleeuroopalisi ja rahvusvahelisi sidemeid ning tihedamat suhtlust, vastastikust õpet ning S4P võrgustike ja osalejate koostööd.

Oodatavad tulemused

- Regulaarne dialoog võrgustiku, praktikakogukonna ja muude huvitatud sidusrühmade vahel, et uurida, kuidas luua vajalikud tingimused teadusuuringute ja poliitika tõhusaks kaasamiseks.
- Vastastikuse õppe edendamine, tugevdades oskusi ja pädevusi ning võimaldades S4P alast koostööd eri valdkondade ja valitsemistasandite vahel.
- Euroopa S4P-keskkonna ja selle tavade vaatluskeskuse loomine, mis koondab edutegureid ning teaduse ja poliitika kokkupuutepunktis tegutsemise ühiseid väljakutseid.

14. ELIS TEHISINTELLEKTI VASTUTUSTUNDLIKU KASUTAMISE HÕLBUSTAMINE JA KIIRENDAMINE TEADUSES

Eesmärgid

Kavandada, toetada, ühtlustada ja koordineerida poliitikameetmeid, et kiirendada ja hõlbustada tehisintellekti vastutustundlikku kasutuselevõttu Euroopa teaduses ja teadusuuringutes, mille tulemused on järgmised.

- Kooskõlastatud poliitika tehisintellekti kohta teaduses, sealhulgas prioriteetsete valdkondade ühine kindlaksmääramine.
- Teadmiste ja ressursside parem jagamine riikide vahel.
- Alus koostööks ja tulevaseks kaasamiseks, parimate tavade jagamiseks ja sarnaseid seisukohti jagavate partnerite ligimeelitamiseks.
- Tihedam koostöö ja sidusrühmade kaasamine, võrgustike loomine ja kogukonna ülesehitamine.

Kirjeldus

Meede keskendub kolmele põhiteemale, mis tulenevad uue komisjoni poliitilistest prioriteetidest:

- strateegia tehisintellekti kohta teaduses;
- Euroopa tehisintellekti teadusnõukogu loomine;
- kokkulepe rahastamise keskendumise kohta tehisintellektile teaduses.

Neid teemasid arutatakse ja arendatakse edasi korrapärastel kohtumistel, suutlikkuse suurendamise seminaridel, kus tutvustatakse tõendeid ja poliitilisi arenguid, ning praktilistel seminaridel, et teha koostööd poliitika vastavusse viimise, suuniste ja rahastamiskavade valdkonnas.

Oodatavad tulemused

- Ajakohastada, edendada ja levitada Euroopa teadusruumi pidevalt ajakohastatavaid suuniseid generatiivse tehisintellekti kasutamise kohta teadusuuringutes (2025., 2026. ja 2027. aastal vähemalt kord aastas).
- Ühine tegevuskava tehisintellekti kohta teaduses (2025).
- Liikmesriikide ja võimaluse korral ka Euroopa rahastajatega kokku lepitud strateegiline rahastamiskava (2026).
- Ühisprojektid, kui osalejad peavad seda teostatavaks/kasulikuks (2026–2027).
- Jätkuva koostöö ja poliitika väljatöötamise kokkulepitud kava (2027).

15. TEADUSJULGEOLEKU SUURENDAMINE

Eesmärk

- Parandada teadusjulgeolekut ELis, et säilitada tugev ja avatud akadeemiline keskkond, võttes aluseks nõukogu soovitusel teadusjulgeoleku kohta.
- Pakkuda poliitikakujundajatele koostööruum kogemuste jagamiseks ning riikliku lähenemisviisi rakendamiseks ja arendamiseks, et maandada riske, austades seejuures akadeemilist vabadust ja institutsioonilist autonoomiat.
- Võimestada Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonda, et optimeerida rahvusvahelise koostöö võimalusi, maandada selle riske ning hoida see avatuna ja turvalisena.

Kirjeldus

Võttes arvesse teadmiste liikumist kogu Euroopa teadusruumis ning tugevaid rahvusvahelisi sidemeid teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas, ei piisa teadusjulgeoleku tagamiseks üksnes liikmesriikide jõupingutustest. Liikmesriikide ja ELi koordineeritud jõupingutused loovad raamistiku parimate tavade jagamiseks ja järjepidevuse tagamiseks. Esimesel aastal saavad liikmesriigid hinnata oma olukorda ja kavandada järgmisi samme, et aidata üksteisel saavutada teadusjulgeoleku baastase.

Oodatavad tulemused

Meetmega rakendatakse teadusjulgeolekut käsitleva nõukogu soovitusel⁸ raamistikku järgmiselt.

- Töötada Euroopa teadusjulgeolekualase koostööruumi loomise nimel, tagades struktuurse koostöö liikmesriikide ekspertide, teadusuuringute rahastajate ning teadusuuringute ja innovatsiooni ELi tasandi sidusrühmade organisatsioonide vahel ning uurida ja hinnata sellega seoses struktuursema toetuse võimalusi, nt võimaliku Euroopa teadusjulgeoleku eksperdikeskuse kaudu, võttes arvesse olemasolevaid struktuure ja sidudes selle ühtse kontaktpunkti platvormiga;

⁸ Nõukogu 23. mai 2024. aasta soovitus, mis käsitleb teadusjulgeoleku suurendamist (ELT C, C/2024/3510, 30.5.2024).

- Kutsuda poliitikakujundajaid, eksperte ja praktikuid teadusjulgeoleku teemal kokku iga kahe aasta tagant toimival Euroopa teadusjulgeoleku juhtalgatuse konverentsil (2025, 2027).
- Kaardistada, jälgida ja analüüsida teadusjulgeoleku meetmeid ja algatusi liikmesriigi ja ELi tasandil, sealhulgas iga kahe aasta tagant toimuva teadusjulgeoleku järelevalve kaudu (2025, 2027).
- Toetada teabe jagamist, vastastikust õpet ja suutlikkuse suurendamist, eelkõige teadusjulgeolekut käsitlevate liikmesriigi lähenemisviiside väljatöötamiseks.
- Töötada välja suunised ja vahendid kaitsemeetmete võtmiseks liikmesriigi ja ELi tasandi teadusuuringute rahastamisprogrammides ning riskijuhtimis- ja hoolsuskohustuse protsessides teadusuuringutega tegelevates organisatsioonides (st ühtse kontaktpunkti platvorm teadusuuringutesse ja innovatsiooni välissekkumise tõkestamiseks).
- Tihedam koostöö rahvusvaheliste partneritega teadusjulgeoleku lähenemisviiside ja meetmete valdkonnas.

Arvestades teema tundlikku laadi, mis sageli hõlmab tundlikku või salastatud teavet, on osalemine üldjuhul piiratud liikmesriikide ekspertidega.

16. TEADUSUURINGUTESSE JA INNOVATSIOONI TEHTAVATE INVESTEERINGUTE KIHRENDAMINE EUROOPA TÖÖTUSE ÜMBERKUJUNDAMISEKS JA KONKURENTSIVÕIMELISEKS KESTLIKKUSEKS

Eesmärk

- Saada paremini aru majanduse vajadustest teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste ja investeeringute järele ning võimaldada poliitikakujundajatel ja rahastamisasutustel välja töötada ja rakendada sihipäraseid vahendeid investeeringute kaasamiseks teadusuuringutesse ja innovatsiooni.
- Suurendada koostoimet teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisel, eelkõige majandusharude poolt, tehnosiirde, näidisprojektide, laiendamise, valideerimise ja tehnoloogiataristute jaoks.
- Hõlbustada kõrgtehnoloogia kasutuselevõttu ja kasutamist majanduses, keskendudes kestlikkusele ja ühiskondlikule kasule.

Kirjeldus

Teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute kiirendamiseks on vaja süstemaatilist lähenemisviisi teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava teavitamisele ja kujundamisele majanduse vajaduste alusel ning terviklikku tegevusraamistikku teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste tõhusaks ülekandmiseks tööstusrakendustesse.

- Lõimida praegused vahendid Euroopa, liikmesriigi ja piirkondlikul tasandil, tutvustada nende rakendamise häid tavasid, hõlbustada kogemuste vahetamist ning pakkuda liikmesriikidele ja piirkondadele võimalust heade tavade jagamiseks ja uute teadmiste saamiseks.
- Rakendada teadus- ja tehnoloogiataristuga seotud käimasoleva töö osana nõudlusel põhinevat Euroopa lähenemisviisi tehnoloogiataristutele, sealhulgas katsemeetmeid ja võimalikke rahastamiskavasid.
- Töötada välja, katsetada ja rakendada poliitikavahenditel põhinevat lähenemisviisi, et kiirendada energiamahukate tööstusharude CO₂ heite vähendamist ja edendada ringmajandust, tagades SET-kava kogukonna panuse.

Oodatavad tulemused

- Majandusharude kohaseid teadusuuringuid ja innovatsiooni toetavate poliitikavahendite kaardistamine.
- Panustamine Euroopa teadus- ja tehnoloogiataristute alasesse poliitikasse, sealhulgas meetmetesse, mis viivad selliste taristute nõudlusel põhineva kasutamiseni tööstuses, eelkõige VKEdes ning idu- ja kasvufirmades.
- Liikmesriikide tööstustehnoloogia tegevuskavade kohta teadmiste ja kogemuse kasvatamine ja vahetamine, et vähendada energiamahukate tööstusharude CO₂ heidet.
- Euroopa tehnoloogia ja tööstuslike näidisprojektide seireplatvormi (tööstuspöörde ja tööstusheite innovatsioonikeskuse – INCITE) toetamine.

17. UUE LÄHENEMISVIISI METOODIKATE VÄLJATÖÖTAMISE KIIRENDAMINE, ET EDENDADA BIOMEDITSIINILISI UURINGUID NING RAVIMITE JA MEDITSIIINISEADMETE KATSETAMIST

Eesmärk

Meetme eesmärk on ühtlustatud ja koordineeritud lähenemisviisi abil kiirendada liikmesriikides ja, kui see on asjakohane, assotsieerunud riikides uue lähenemisviisi metoodikate väljatöötamist, valideerimist/kvalifitseerimist, heakskiitmist ja kasutuselevõtmist biomeditsiinilistes uuringutes ning ravimite ja meditsiiniseadmete kohustuslikes katsetes.

Kirjeldus

Kuigi liikmesriikide jaoks on siduv direktiiv 2010/63/EL, milles nõutakse loomkatsete asendamist teadusuuringutes, hariduses ja kohustuslikes katsetes niipea, kui kehtivad alternatiivsed lähenemisviisid muutuvad kättesaadavaks, puudub koordineerimismehhanism, millega tagada uue lähenemisviisi metoodikate väljatöötamine ja valideerimine. Euroopa teadusruumi meetmega kaasatakse aktiivselt kõik osalejad ja võetakse kasutusele kogu ELi hõlmav koordineerimine, mis kaasab asjaomaseid ministeeriume, reguleerivaid ameteid, teadusuuringuid rahastavaid organisatsioone, akadeemilisi ringkondi, farmaatsia- ja meditsiinitööstust, lepingulisi teadusuuringute organisatsioone, väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid ning idufirmasid, et ühtlustada riiklikku ja piirkondlikku poliitikat uue lähenemisviisi metoodikate väljatöötamise, valideerimise, heakskiitmise ja kasutuselevõtmise kiirendamiseks.

Seda meetet toetavad neli töörühma, mille tegevussuunad on: 1) uue lähenemisviisi metoodikate ja Euroopa ühiste taristute arendamine, 2) uue lähenemisviisi metoodikate valideerimine/kvalifitseerimine, heakskiitmine ja kasutuselevõtmine, 3) haridus ja koolitus, 4) avatus ja teadlikkus.

Oodatavad tulemused

- Uue lähenemisviisi metoodikate arendamise ja asjakohase taristuga seotud tegevuskava, milles määratakse kindlaks, kus on uue lähenemisviisi metoodikaid kõige rohkem vaja ja kus nende mõju on eeldatavasti suurim lühikeses ja keskpikas perspektiivis (2027. aasta IV kvartal).
- Liikmesriigid ja sidusrühmad määravad kindlaks meetmed, mida nad saaksid ühiselt toetada uute uue lähenemisviisi metoodikate ja nendega seotud taristute arendamiseks (2028. aasta I kvartal).
- Uue lähenemisviisi metoodika heakskiitmis- ja kasutuselevõtustrateegia, milles määratakse kindlaks uue lähenemisviisi metoodikate kasutamise kriteeriumid (2027. aasta III kvartal).

- Liikmesriigid ja sidusrühmad toetavad ühiselt piiratud hulga uue lähenemisviisi metoodikate valideerimist ja kvalifitseerimist, mis on ette nähtud heakskiitmiseks ja rakendamiseks ravimite ja meditsiiniseadmete kohustuslikes katsetes (2027. aasta IV kvartal kuni 2028. aasta III kvartal).
- Uue lähenemisviisi metoodika haridus- ja koolituskava (2027. aasta I kvartal) ning ühised haridus- ja koolitusprogrammid (2027. aasta II kvartal kuni 2028. aasta II kvartal).
- Uue lähenemisviisi metoodika avatuse ja teadlikkuse ühtlustatud programm, mis suurendab avatud juurdepääsu uue lähenemisviisi metoodikate protokollidele ja loomkatsete tulemustele. Programmis antakse eetikakomitee liikmetele, hindajatele ja reguleerivatele asutustele suuniseid, mis põhinevad osalevate liikmesriikide parimatel tavadel. Selles pakutakse välja konkreetseid meetmeid, et suurendada reguleerivate asutuste usaldust uue lähenemisviisi metoodikate vastu, sealhulgas kõnealuste metoodikate potentsiaali ja piirangute paremat mõistmist (2028. aasta II kvartal).
- Vähemalt üks suur konverents, et suurendada kodanikuühiskonna ja patsientide teadlikkust biomeditsiinilistest uuringutest ning ravimite väljatöötamise ja arendamise protsessist (2028. aasta III kvartal).

18. SIDUSA JA KOOSKÕLASTATUD RAAMISTIKU VÄLJATÖÖTAMINE TEADUSUURINGUTE JA INNOVATSIOONI VALDKONNAS ESILE KERKIVATE USALDUSVÄÄRSUS- JA EETIKAPROBLEEMIDE KORRAL RAKENDATAVA EUROOPA LÄHENEMISVIISI JAOKS

Eesmärgid

- Luua teabevahetuskogukond, et hõlbustada arutelusid uue lähenemisviisi üle teadusuuringute eetikale ja usaldusväärusele, mis on tehnoloogianeutraalne, hõlbustab innovatsiooni ja toetab tiptasemel teadmisi ning austab lihtsustamist ja lähtumist sisseprojekteeritud eetilisusest.
- Koordineerida meetmeid, mille eesmärk on parandada eetikat ja usaldusväärust, ennetada rikkumisi ja kõrvaldada olemasolevate eetikasuuniste rakendamise tõkked.
- Arendada järk-järgult välja Euroopa võrgustik, et töötada välja teadusuuringute eetika ja usaldusvääruse raamistik, sealhulgas tegevuskava meetmete ja tulemusnäitajate kohta, võttes arvesse juba olemasolevaid võrgustikke ja struktuure.
- Koostada visioon eetikanõustamise ja -toe ökosüsteemist, mis põhineb usaldusel ning võimaldab teadusel ja teadusuuringutel edendada vastutustundlikku innovatsiooni, mis on kooskõlas ühiskonna huvidega.

Kirjeldus

Selle meetme eesmärk on ennetada, tõkestada, lahendada ja leevendada esilekerkivaid probleeme ning tagada teadusuuringute usaldusväärsus elutähtsates tehnoloogiavaldkondades, võttes arvesse hiljutist ajakohastatud Euroopa käitumisjuhendit teadusuuringute usaldusväärsuse kohta ja komisjoni soovitusi ELi majandusjulgeoleku seisukohast elutähtsate tehnoloogiavaldkondade kohta.

- Võtta kooskõlastatud lähenemisviis usaldusväärsusele ja eetikale, et hõlbustada valdkonna reageerimist sellele ja muudele esilekerkivatele probleemidele.
- Pakkuda mitmesuguseid vahendeid, et prognoosida, ennetada, hallata ja leevendada teadusuuringute usaldusväärsust ohustavaid uudseid probleeme.
- Töötada välja tõeliselt toimiv, sidus ja kestlik Euroopa lähenemisviis, et toetada teadureid eetikaprobleemide käsitlemisel.

Oodatavad tulemused

- Koordineerimisstruktuuri väljatöötamine (Euroopa platvormi vormis), mis koondab kokku olemasolevad Euroopa teadusuuringute eetika ja usaldusväärsuse võrgustikud.
- Meetmete ja tulemusnäitajate üksikasjalik tegevuskava.
- Praktilised suunised, tegevusvahendid ja standardne töökord.
- Ühiste koolitusmeetmete lähenemisviisi katseprojekt.

19. TEADUSUURINGUTE JA INNOVATSIOONI VÕIMESTAMINE: UUS AJASTU TEADUSUURINGUTE JUHTIMISES

Eesmärk

- Saavutada teadusjuhi ameti parem tunnustamine ning atraktiivsed ja selgemad karjäärivõimalused teadusjuhtide jaoks.
- Tagada laialdane ja lihtne juurdepääs teadusjuhtide, sealhulgas karjääri alustavate teadusjuhtide õppematerjalidele ja oskuste täiendamise meetmetele/vahenditele, sealhulgas tehisintellekti kasutamise suunistele.

- Koostada tunnustatud üleeuroopalise teadusjuhtide õppe- ja oskuste arendamise kava, mis hõlmab vastastikuse õppe ja liikuvuse komponente ning tagab Euroopa teadusruumi prioriteetide ja väärtuste (näiteks teadusuuringute eetika ja usaldusväärsuse, avatud teaduse ja soolise võrdõiguslikkuse) lõimimise.
- Parandada võrgustike loomist avaliku ja erasektori teadusjuhtidega, mille tulemuseks on suurem teadlikkus kutsealase arengu kavadest, karjäärivõimalustest ja olemasolevatest koolitusvõimalustest.

Kirjeldus

Spetsiifiline teadusjuhtide toetus muutub väga oluliseks, sest teadusprotsessid intensiivistuvad ja ootused ühiskondliku mõju tekitamise suhtes kasvavad. Algatuse eesmärk on tugevdada teadusjuhi ametit, mis on Euroopa teadusruumis endiselt alahinnatud, ning toetada selle strateegilist edasiarendamist. Algatuses rõhutatakse vajadust ELi ja liikmesriigi kooskõlastatud poliitilise toetuse järele, et valmistada ette kvalifitseeritud spetsialistid, luua paremad karjääriväljavaated, paremad töötingimused, sooline võrdõiguslikkus, koolitus ja liikuvus.

Oodatavad tulemused

- Teadusjuhtide jaoks üldise ja paindliku karjääri- ja pädevusraamistiku käivitamine 2025. aastal ning selle rakendamine. Tõenditel põhineva teadlikkuse suurendamise kampaania läbiviimine liikmesriikides ja selle tulemuste avaldamine 2026. aastal.
- Euroopa teadusjuhtide harta ühine koostamine 2026. aastal, et luua kolmepoolne lähenemisviis teadusuuringutega tegelevate organisatsioonide, teadusuuringuid rahastavate organisatsioonide ja Euroopa tööstuse jaoks, tagades tunnustamise kõikides sektorites; suutlikkuse suurendamise lähenemisviiside väljatöötamine ning teadusuuringute juhtimise rolli analüüsimine valitud meetmetes, mida rahastatakse programmi „Euroopa horisont“ laiendamise raames, et jälgida mõju teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi üldisele tõhususele ja tulemuslikkusele.

- Keskse veebikeskuse käivitamine 2027. aastal, eelistatavalt tulevase Euroopa teadusruumi talendiplatvormi raames, mis koondab kokku praegused ja uued õppekavad, õppematerjalid koos teadusjuhtide oskuste täiendamise vahenditega ning pakub nii praegustele kui ka tulevastele spetsialistidele juurdepääsu elutähtsatele koolitus- ja sertifitseerimisprogrammidele.
-